

Jolsvai András

Járják egyre csak a menüettet

Biedermeier: emlékszem, ifjúkoromban ezt a szót csak gúnyosan lehetett kiejteni, hosszan elnyújtva, bídermájer, efféleképpen, és mindennek, ami e definíció alá tartozott, meg voltak számlálva napjai. Az irodalomtörténetekből törölték a képviselőit, a korabeli piktorok műveit még bizományba se vették be a bizományiba, és a korszak bútorait tűzifának használták nehezebb teleken – az már jó esetben számított, ha egy komód, egy karosszék vagy egy íróasztal eljutott közülük az Ecserire.

Kispolgári ízlés: ennél nagyobb sértés nemigen létezett ebben az időben. Az ember inkább vállalta a trockista elhajlást, mint hogy kispolgárnak minősítsék. Mert az előbbiből kellő önkritikával még vissza lehetett hajolni a helyes útra, de a kispolgáriság mocsarából, ha egyszer oda jutott az ember, nem volt kilábalás. (Emlékeznek, ugye, a fiatal Nyerges András vitriolba mártott tollal írott forradalmi eposzára, melyből e dolgozat címét is kölcsönöztem, s melyben olyan sorok bélyegezték meg



a kompromisszumkeresőket, mint hogy „minden polgár ágyacskába fekhethet/ és a kormány édesen szuszog// Minden trotylin tűzpiros a dekli/ és most már nem változhat meg semmi/Rajta hát, Miniszterelnök úr/ fel a tárgyalásra józanul!”

Hát igen, a biedermeier (hisz már a szó is gúnynév, egy elképzelt klapancia-gyártó iskolamester gúnyneve –Ludwig Biedermeyert a Fliegende Blatter tréfás kedvű szerkesztői találták ki – aki szörnyű verseivel /azokat is a redaktorok írták, néhány krigli sör elfogyasztása után/



unalmas élete érdektelen tényeit énekelte meg) valóban nem akarta felforgatni a világot, sokkal szerényebb célokat tűzött maga elé. A családi élet boldogságát, az anyai örömeket, a szerelem erejét, a természet szépségeit és efféle múltó csacsкасágokat. A biedermeierert olvashatjuk a romantika szelídített változatának vagy a realizmus előfutárának vagy a kettő vegyületének, mindegy is. Volt itt (úgy értem, Európában) egy korszak, a Szent Szövetség korszaka, mely Napóleon bukásától a forradalmakig tartott,



amikor az emberiség (rendes szokásától eltérően) nem irtotta önmagát, amikor nem égette föl saját városait, nem rekvirálta el a parasztok gabonáját, nem szabdalta keresztül-kasul a határokat, hanem csöndesen építkezett, gyarapodott, növekedett. Az egész alig tartott tovább, mint egy békebeli emberöltő, s később a vén kontinens szépen behúzott az önpusztításba, hogy ne érje szó a ház elejét, s aztán, ha ideje engedte, elmélázhatott azon, hogyan értékeli ezt a

harminc évet, a kisstílűség, köldöknézés lenézendő korának vagy egyféle aranykornak, amikor mindenki elnyerte a boldogságot, aki betartotta a játék-és illemszabályokat.

Elég nyilvánvaló, hogy miképpen ítéljük meg ezt a korszakot, attól függ, miféle értékeket tartunk fontosaknak, s melyeket nem. Egy magát forradalminak nevező korban minden túlélésre játszó kispolgár igazi forradalmi hittel kiveti szívéből az efféle öncélú szépelgést (ijedtében, de ezt most engedjük el, mert messzire vezetne), nyugodt, gyarapodó időkben viszont magasan jegyzik a korszak művészetét, művészeit.

Mindezen magasröptű gondolatok a Nemzeti Galéria *Biedermeier mindennapok* című,





gazdag kiállítású, sokoldalú, remek tárlata kapcsán kaptak szárnyra bennem. (Ez direkt volt, mondjuk úgy, stílusparódiaként, bár ez már nem is biedermeier, ez már rokokó.) Volt itt minden, képek, rajzok, bútorok, fotók, magyarázó szövegek, tizenegy szekcióban, világos vonalvezetéssel, ahogy kell. A kurátorok (már magával a téma-választással is) a pozitív meg-

ítélésre szavaztak, és sok érvük van mellette. Hogy ezzel a fennálló rend apologetái vagy egy aranykor kései hírnökei szándékoznak lenni, döntse el ki-ki maga. Én most csak arra a különbségre kívánom felhívni a figyelmet, ami az osztrák és a magyar művészek későbbi megítélése között feszül. Az irány azonos, a technika is, a magyarok szinte kivétel nélkül Bécsben tanulják a szakmát, de míg Danhauser, Amerling, vagy Waldmüller mindig nagy becsben állt a sógoroknál, addig nálunk Borsost csaknem elfeledték, Kisfaludyról nemigen tudták, hogy ecset is volt a kezében, és Barabás is csak a futottak még kategóriában indult.

A különbség nem a művészek tehetsége között van, hanem a két ország történelemszemlélete között. Nálunk ez a kor a ferenci abszolútizmus fojtogató időszaka, a szétzavart országgyűlések és felségsértési perek kora, náluk az áldott béke időszaka, amelyben minden polgár megtalálta a számítását és portréfestőjét. Negyvennyolc náluk rebellió, kravall, fölfordulás (Bécsben egyetlen forradalmárnak se állítottak szobrot, utca, tér de még köz sem viseli nevüket), nálunk a legnagyobb nemzeti ünnep, amikor az egész ország kokárdába öltözik.

Hogy ebből mi következik, nem tudom. A művészet-történet már megtalálta a közös hangot (ezzel a kiállítással is például), a történetudomány-nak még lesz egy kis dolga. Igyekezzen, mert (ha jól emlékszem) rögvest utolérjük Ausztriát.



Fotó: Tanyi Adrienne